Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte den 3. september 1953 kl. 11.

Formann: F i n n M o e .

Til stede var: Wright (for Hambro), Konrad Knudsen, Lavik, Finn Moe, Moseid, Stranger (for Sven Nielsen), Selvik, Strøm, Gerhardsen, Valen, Skrondal, Watnebryn (for Natvig Pedersen), Hognestad, Friis, Hegna, Lothe, Smitt Ingebretsen og Vatnaland.

Av regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Torp, utenriksminister Lange og forsvarsminister Langhelle (under første del av møtet).

Etter anmodning av utenriksministeren og forsvarsministeren fikk følgende embetsmenn i departementene adgang til å møte: Statssekretær Boyesen, ekspedisjonssjef Boye, byråsjef Vennemo og byråsjef Aars fra Utenriksdepartementet, samt byråsjef Daasnes fra Forsvarsdepartementet.

Formannen: Dette møte er sammenkalt fordi utenriksministeren gjerne ville forelegge for utenrikskomiteen og drøfte med den en del utenrikspolitiske spørsmål, som, en kan vel nesten si, blir aktuelle i løpet av høsten, da vesentlig i forbindelse med FN's 8. Generalforsamling. Utenriksministeren kommer da til å gi en redegjørelse hvor han først vil komme inn på en del NATO-spørsmål som er aktuelle, dernest gi en redegjørelse for den ekstraordinære sesjon i den 7. Generalforsamling i FN, som nettopp har vært og som behandlet fredskonferansen om Korea, og derfra vil han gå over til å redegjøre for de spørsmål som vil komme opp på den 8. Generalforsamling, som trer sammen den 15. september, og dette da i tilknytning til den behandling av de samme spørsmål som fant sted på det nordiske utenriksministermøte i Stockholm i begynnelsen av uken. Hvis ikke noen har noe å bemerke, gir jeg da ordet til utenriksministeren.

Hegna: Går formannen ut fra at vi kan bli ferdig med møtet i dag?

Formannen: Ja, ganske sikkert. Det står jo til en viss grad til medlemmene selv, men hvis de ikke skuffer mine forventninger, skulle vi bli ferdig i god tid.

Utenriksminister Lange: Jeg skal prøve å være så kort som mulig. Jeg vil gjerne bare orientere om de drøftinger som har foregått i det faste råd for Atlanterhavspakten om et kommende statsrådmøte. Etter vanlig ordning var det tanken at det skulle være et møte med utenriksministrene, forsvarsministrene og finansministrene i midten av oktober for å ta stilling til årsrapporten og dermed drøfte retningslinjene for den felles forsvarsinnsatsen i kommende år. Nå viser det seg imidlertid at de forskjellige land har vært så sent ute med sine oppgaver – Norge er blant dem som der har hatt visse vansker med å få dem ferdige i tide, så denne

årsrapporten fra sekretariatet kan aller tidligst foreligge omkring midten av desember.

Det ble da fra dansk side reist spørsmål om det ikke allikevel ville være riktig at i ethvert fall utenriksministrene kom sammen til den opprinnelig fastsatte tid for å drøfte den alminnelige utenrikspolitiske situasjon. Det var til å begynne med ganske sterk stemning for et slikt møte. For vår del var vi nokså tilbakeholdende. Vi syntes det var litt mye å tromme sammen alle utenriksministrene uten noe mer utførlig dagsorden enn bare en slik meningsutveksling, og nå ser det ut til at tanken om et slikt spesialmøte av utenriksministrene er oppgitt og at man tar sikte på et vanlig statsrådsmøte i desember med alle de tre vanlige deltagere fra hvert land. En av grunnene til at tanken om et møte i midten av oktober er oppgitt, er sikkert den at det nå er innbudt til forhandlinger om Tysklands-spørsmålet i Lugano, og det skal begynne 15. oktober, og man må vel regne med at om det møte kommer i stand, kommer det til å kreve atskillig tid og at det vil legge beslag på stormaktenes utenriksministre det meste av høsten.

Etter at vi drøftet saken i Stortinget i slutten av juni, har vår faste delegasjon i Paris reist tanken om å finne fram til en form for en parlamentarisk medvirkning i Atlanterhavspakten. Vi instruerte delegasjonen om å ta opp tanken på bakgrunn av utenrikskomiteens innstilling og debatten i Stortinget. Og i det faste råd er det en alminnelig oppfatning at det er ønskelig i en eller annen form å finne en løsning på dette spørsmål. Ingen av de faste representanter har tatt avstand fra tanken, alle har uttalt seg positivt, og det er nå overlatt til en egen arbeidsgruppe under rådet, gruppen for informasjon og kulturelle spørsmål, å prøve å finne fram til en praktisk og effektiv form for dette.

Vi har fremmet saken på det grunnlag at det først og fremst gjaldt å begynne forsiktig med en konferanse av rent informatorisk karakter for å se om de resultater man innvant på den måten, kunne gi grunnlag for å gå noe videre, og det er på det grunnlag det nå arbeides med det i denne gruppen for informasjon og kulturelle spørsmål.

Det tredje NATO-spørsmål jeg ganske kort vil nevne, er mer teknisk: Det gjelder fritagelse for toll og andre avgifter i forbindelse med de felles infrastrukturanlegg. Medlemslandene i Atlanterhavspakten sender hvert kvartal inn oppgaver til sekretariatet i Paris over de utgifter de har hatt i forbindelse med fellesfinansierte infrastrukturarbeider. Til nå har disse oppgaver også tatt med toll og andre avgifter som de enkelte land pålegger ved import av ferdigvarer eller materialer, og det er inkludert omsetningsavgifter. I de beløp som så blir refundert vertslandene etter den prosentsats man er blitt enig om i rådet, er da også inkludert refusjon for disse beløp. Men de beløp betegner jo ikke utgifter for vedkommende land, de utgjør i virkeligheten inntekter for dem, oppkrevde skatter og avgifter. Nå er De Forente Stater den største netto bidragsyter under dette program, og for De Forente Stater gjelder det en særordning med hensyn til toll og avgifter. For da Kongressen behandlet hele det amerikanske hjelpeprogram, insisterte den på at det skulle ikke kreves toll og avgifter av varer som kom som gaver fra Amerikas Forente Stater under det program. Derfor er det inngått to-sidige avtaler mellom De

Forente Stater på den ene side og hvert enkelt av mottagerlandene på den andre siden. En slik avtale ble for Norges vedkommende inngått ved noteveksling av 27/6 1952 etter at saken hadde vært forelagt Stortinget, St.prp. nr. 53/52, som ble bifalt den 12. juni ifjor.

I november ifjor vedtok så den komite under Atlanterhavspaktens faste råd som har med disse ting å gjøre, at i prinsippet skulle heretter nasjonale tollavgifter og skatter ikke inkluderes for noe land. Noe senere fremsatte man fra britisk side et forslag om at ordningen med fritagelse skulle baseres på de enkelte lands avtaler med Amerikas Forente Stater, slik at landene overfor hverandre tilstår de samme skatte- og avgiftsfritagelser som er fastlagt i avtalene med amerikanerne. Det er ganske opplagt at en slik ordning vil representere en rettferdigere oppgjørsmåte for de beløp som blir refundert. Refusjonen kommer da bare til å omfatte de faktiske utgifter som vedkommende land har hatt.

Vi har derfor instruert vår delegasjon i Paris i prinsippet om at den kan gi forslaget sin tilslutning under forbehold om Stortingets samtykke, og det er av den grunn jeg nevner det her i komiteen. Det vil sannsynligvis komme opp til endelig behandling og til vedtak av formelle avtaler i nær framtid, og de vil sannsynligvis bli satt i kraft med virkning fra 1/1 1953. Og vi vil da så snart Stortinget kommer sammen, fremme vanlig proposisjon i denne sak. Jeg går ut fra at vi ikke behøver å sinke iverksettelsen av en så opplagt rettferdig ordning, når vi tar forbehold om Stortingets samtykke. Det blir altså en provisorisk tilslutning fra vår side.

Vi har jo alle i avisene i dag lest vestmaktenes note til Sovjet-Unionen i Tysklands-spørsmålet. Jeg tror vi har all mulig grunn til å være glade for den noten. Jeg vil gjerne nevne at som praksis har vært i den senere tid ble på et forholdsvis tidlig tidspunkt saken drøftet i Atlanterhavspaktens faste råd. Representanter for de tre stormakter skisserte opp i hovedlinjene hvordan de på det tidspunkt hadde tenkt seg at svaret skulle være, og etter en frist på noen dager hadde hvert enkelt medlemsland anledning til å gi uttrykk for sine reaksjoner. Jeg tenkte det kunne være riktig at jeg refererte den instruks som vår representant fikk. Jeg tror vi kan konstatere at de synsmåter han ga uttrykk for, er det tatt hensyn til i meget stor grad i det svar som er kommet. Det er ikke min mening å si at det er Norge som har preget svaret, men det har altså vært enighet om disse synspunkter. Vi ga denne instruks: Delegasjonen bør fremholde følgende synspunkter:

> «Det bør komme sterkt fram i vestmaktenes svarnote at en fortsatt er positivt innstilt til forhandlinger med Sovjet-Samveldet.
>
> Vi mener at det i nær fremtid bør søkes avholdt en stormaktskonferanse med russerne. Forslag herom bør etter vår oppfatning gis en vid formulering. Bare ved å unnlate å stille markante betingelser på forhånd kan man oppnå at ansvaret faller klart på russerne om møtet ikke kommer i stand.
>
> Vi er enige i at vilkårene i siste Sovjet-note er ganske uantakelige. En alltysk regjering må utgå av frie valg, - i samsvar med hva både den vesttyske regjering og den sosialdemokratiske opinion krever.

Det kan anføres at mens det tidligere har vært en viss frykt for at et firemaktsmøte ville forsinke ratifikasjonen av EDC-avtalen, er forholdet nå at hele dette arbeid står i stampe i påvente av et firemaktsmøte.

Det bør muligens til slutt på en forsiktig måte antydes at det vil være hensiktsmessig å avvente den avklaring av den tyske politiske situasjon som de forestående valg i Forbundsrepublikken vil medføre, før vestmaktenes svar overleveres og offentliggjøres.»

Det siste har man altså ikke vurdert på samme måte som oss. Svaret er avgitt i dag og kommer forsåvidt til å kunne ha en viss virkning i den tyske valgkamp.

Jeg ville bare gjerne orientere om at det er den instruks vi ga.

Formannen: Er det noen bemerkninger til de spørsmål utenriksministeren her har nevnt?

Friis: Den noten som står i avisene i dag, er den komplett eller er det bare et utdrag?

Utenriksminister Lange: Jeg har ikke lest alle avisene, men såvidt jeg har kunnet se – vi fikk den tilstillet på forhånd igår – er alle hovedpunkter i notens tekst gjengitt i avisene, en del av dem parafrasert noe. Jeg har ikke lest avisene så grundig i morges, og i hvilken utstrekning de norske morgenaviser har gjengitt den fulle tekst, skal jeg ikke kunne si i farten.

Formannen: Hvis det da ikke er noen andre som forlanger ordet, forstår jeg det slik at utenrikskomiteen er enig i at Regjeringen kan undertegne slike avtaler som nevnt om toll- og avgiftsfrihet for varer og materialer som står i forbindelse med infrastrukturprogrammet, med forbehold om Stortingets ratifikasjon, og at saken da vil bli forelagt det nye Storting så snart det er trådt sammen, men at det intet er til hinder for at Regjeringen med det forbehold kan undertegne slike avtaler. Det skulle da være klart, og vi kan gå videre.

(Forsvarsminister Langhelle og byråsjef Daasnes forlot her møtet.)

Utenriksminister Lange: Før annen del av 7. Generalforsamling ble oppløst, fikk presidenten fullmakt til å kalle forsamlingen sammen igjen så snart våpenhvileavtalen var undertegnet eller så snart annen utvikling i Korea måtte gjøre det ønskelig. Våpenhvileavtalen ble undertegnet 7. juli 1953, og samme dag innkalte presidenten telegrafisk Generalforsamlingen til møte i hovedkvarteret 17. august.

Norges delegasjon til denne sesjonen ble oppnevnt ved kgl. resolusjon av 14. august i år og besto av den faste delegasjons tjenestemenn ledet av ambassadør Hans Engen.

Jeg kan kanskje nevne at vi var i kontakt med utenrikskomiteens formann og bad ham å reise over for å styrke delegasjonen, men han hadde da nettopp påbegynt sin ferie og bad om å få slippe.

Det eneste punkt på dagsordenen var Korea, og forsamlingens oppgave var begrenset til å organisere den politiske konferansen som våpenhvileavtalen foreslår sammenkalt. I den instruks som Utenriksdepartementet i henhold til den kgl. resolusjon utarbeidet for delegasjonen, ble det understreket at det ville være uheldig om de forskjellige stridsspørsmål i det Fjerne Østen skulle komme til realitetsbehandling i FN i denne omgang. Delegasjonen ble derfor instruert om å støtte forslag om at den politiske konferanses dagsorden skulle det overlates til konferansen selv å ta standpunkt til.

Hvor det gjelder spørsmålet om hvem som skulle delta i konferansen, ble delegasjonen instruert om å stemme for at i tillegg til de seks som syntes nokså selvskrevne: Nord- og Sør-Korea, De Forente Stater, Den kinesiske Folkerepublikk, Storbritannia og Sovjet-Samveldet, skulle også Frankrike og India med, om disse land ble foreslått.

Delegasjonen ble videre instruert om å støtte bestrebelser for å unngå at spørsmålet om representasjonen for China i FN ble tatt opp i hele sin bredde alt under denne samling. Det viste seg jo senere at man også fra russisk side var enig i det. Vysjinski sa uttrykkelig fra at han ikke ville reise spørsmålet i den siste del av 7. Generalforsamling, men forbeholdt seg å ta det opp på den 8. Generalforsamling.

Endelig fikk delegasjonen instruks om å støtte bestrebelser for at den politiske konferansen skulle få karakter av en «runde-bords»-konferanse, der hver av deltagerne bare taler for sitt eget land.

Alt før Generalforsamlingen åpnet sine forhandlinger, var det på det rene at det var en sterk motsetning mellom De Forente Stater på den ene side og de fleste vest-europeiske land på den andre siden om hvordan den politiske konferanse skulle organiseres og hvem som skulle delta i den. Til å begynne med satte amerikanerne seg bestemt mot at Sovjet-Samveldet og India skulle delta, og hevdet dessuten prinsipielt det syn at konferansen skulle ha karakter av en «Cross-Table»-konferanse, en forhandling mellom to parter. De støttet seg der på formuleringen i selve våpenhvileavtalens artikkel 60, hvor det er helt tydelig at våpenhvileforhandlerne har hatt i tankene en konferanse av den art. Men vurderingen i alle de land som ved siden av Amerikas Forente Stater har deltatt med tropper i Korea-kampene, har jo vært den at en ikke kunne føle seg bundet av denne ordlyd, en måtte gi det en videre fortolkning. Vurderingen har vært – og den var det vi sluttet oss til – at en slik konferanse ville ha større utsikt til å gi positive resultater om den hadde karakter av en «runde-bords»-konferanse.

Det er temmelig klart kommet fram, særlig gjennom pressen, men også gjennom en formell henvendelse som den amerikanske regjering foretok i en rekke av medlemslandene, bl.a. også her i Norge, at bakgrunnen for den steile holdning fra amerikansk side både om konferansens karakter og om hvem som skulle være med i den, var avtaler som var sluttet med Syngman Rhee i den hensikt å holde ham på matta, hvis jeg kan bruke det uttrykk. Det er jo for Amerikas Forente Stater det store problem å hindre at Syngman Rhee ødelegger mulighetene for å komme til en fredelig ordning. Og det ble i den henvendelse vi fikk her mens Generalforsamlingen pågikk, understreket meget sterkt at når Amerikas Forente

Stater motsatte seg at India skulle være med, var det fordi de var helt sikre på at Sør-Korea kom til å nekte å delta i en konferanse hvor India var deltager.

Etter nokså intense diskusjoner i New York først og fremst mellom delegasjonene fra de land som hadde tropper i Korea, men også underhåndskonferanser hvor andre delegasjoner, deriblandt den norske, tok del, modifiserte jo den amerikanske delegasjon sitt standpunkt så vidt at den gikk med på at Sovjet-Samveldet skulle delta, men den satte som betingelse for å akseptere en resolusjon som innbød Sovjet-Samveldet, at det skulle stå at Sovjet-Samveldet skulle inviteres forsåvidt den annen part var enig i det. Deri lå fra den amerikanske delegasjons side en fastholden ved at det skulle være en partskonferanse og ikke en «runde-bords»-konferanse.

Men det vedtak som fikk 52 stemmer med bare 2 imot, som innbyr Sovjet-Unionen, sammenholdt med vedtaket om de 16 deltagerland fra FN-siden, vil jo gjøre det mulig å holde konferansen som en «runde bords-»konferanse. For det er ikke gjort noe forsøk fra Generalforsamlingens side på å utpeke noen felles talsmann for de 16 land, og det er ikke gjort noe forsøk fra Generalforsamlingens side på å trekke opp noe felles mandat for de 16 land. Det er helt på det rene at hver enkelt av dem kommer til å opptre under instruks fra sin egen regjering. Men man må jo selvfølgelig gå ut fra at det til stadighet vil bli holdt intim kontakt mellom de 16 land som har hatt tropper og forsåvidt ennå har tropper stående i Korea under våpenhvilen.

Hvor det gjaldt Indias deltagelse, ble jo utfallet det at det ikke ble oppnådd kvalifisert flertall for å innby India. Den norske delegasjon sammen med delegasjonene fra de andre nordiske land og sammen med den britiske delegasjon, stemte og talte for at India skulle være med, men Amerikas Forente Stater fikk støtte fra et tilstrekkelig antall latinamerikanske land til at det ikke ble 2/3 flertall for India. Og den indiske delegasjon valgte da, før saken kom opp i Generalforsamlingen, å trekke seg tilbake. De har alltid poengtert at de aldri hadde stillet sin egen kandidatur, men de ba om at ingen måtte opprettholde dets kandidatur til konferansen.

Det som jo er helt klart etter denne ekstrasesjon i 7. Generalforsamling, er at det er dyptgående motsetninger innenfor den demokratiske verden hvor det gjelder alle problemer i det Fjerne Østen. Det er motsetninger i vurderingen av hva det kan være mulig å nå på Korea-konferansen. Det er motsetninger hvor det gjelder hva for skridt som det vil være klokt å ta i FN's Generalforsamling for å skape den best mulige atmosfære for Korea-konferansen, og vi må være forberedt på at det også under den 8. Generalforsamling kommer til å bli situasjoner om og om igjen hvor disse motsetninger vil gjøre seg gjeldende.

Før jeg går over til i detalj å ta med en del av de viktigste punkter på den 8. Generalforsamling, vil jeg gjerne som min bedømmelse av situasjonen si at vi på den kommende Generalforsamling, den 8. Generalforsamling akkurat som på den 7., selvfølgelig i sak må ta det standpunkt vi mener er riktig selv om det fører oss i et motsetningsforhold til Amerikas Forente Stater, men jeg vil med en gang føye til at jeg tror også det vil være riktig at vi under de underhåndsdrøftinger som ganske

sikkert kommer til å finne sted, bidrar det vi overhodet kan, til å overvinne disse motsetninger så langt det kan skje uten at vi firer på prinsipper som vi mener saklig sett er riktige. Jeg tror det kan bli en ganske vanskelig høst nettopp på grunn av disse motsetningsforhold.

Det er kanskje praktisk at jeg så tar de enkelte punkter og da refererer de retningslinjer – vi har ikke utformet noen instruks ennå, men de retningslinjer vi hadde tenkt å trekke opp for delegasjonen på bakgrunn også av den drøfting vi hadde med de andre nordiske land på utenriksministermøtet nå i Stockholm.

Hvor det gjelder presidentvalget, var vi enige om den gang at det var riktig å støtte valget av Mrs. Pandit, Indias førstedelegerte, til president i forsamlingen.

Hvor det gjelder valget til Sikkerhetsrådet, var vi enige om å støtte New Zealands kandidatur til Commonwealth's plass, som nå innehas av Pakistan, og at vi i Chiles plass vil støtte den kandidat som de latinamerikanske land blir enig om. Det er den praksis vi alltid har fulgt. Hvor det gjelder den plass som Hellas nå har og som nå blir ledig, var vi på dansk, norsk og svensk side enige om at den plassen burde gå tilbake til en representant for Østblokken. Islendingene var noe mer tvilende på det punkt. Men vi tok den reservasjon at hvis Pekingregjeringen får sete i Sikkerhetsrådet, er det skapt en ny situasjon, og da må man ta opp til nærmere vurdering om det også er riktig at denne valgte plassen innehas av en østblokkstat.

Hvor det gjelder Det økonomiske og sosiale råd, fikk vi nye forsikringer om støtte fra de andre nordiske land for Norges kandidatur på den plass som Sverige i øyeblikket har. Vi var enige om at de to stormakter Storbritannia og Sovjetunionen burde gjenvelges, og at den plass som Polen nå har, bør besettes med en annen østblokkstat, mens det for de andre to plassers vedkommende, ikke var mulig å ta noen bestemt stilling ennå.

Ellers drøftet vi på utenriksministermøtet en rekke andre valg, uten at jeg tror det er så viktig at jeg skal oppta tid med det her i komiteen.

Det første store spørsmål, og det som vel på mange måter blir det viktigste politiske spørsmål, var hvordan man skulle stille seg i spørsmålet om Chinas representasjon i de Forente Nasjoner. Der er det helt på det rene at vi i prinsippet er tilhengere av – og det var alle de nordiske land enige om – at Pekingregjeringen bør få Chinas plass i de Forente Nasjoner, og vi var også enige om at den sak bør avgjøres på den 8. Generalforsamling, den bør ikke en gang til skytes ut. Men det vi syntes var vanskelig å vurdere og hvor jeg nødig vil binde den norske delegasjonen, det er på hvilket tidspunkt under forsamlingen denne saken bør avgjøres. Jeg synes at det som må være avgjørende for vår vurdering av tidspunktet, det er hva vi kommer til vil bli virkningen for den politiske konferansen om Korea. Hovedhensynet må være å opptre slik at vi skaper de best mulige forutsetninger for at Koreakonferansen kan føre til et positivt resultat. Det skulle, kunne man si, umiddelbart tilsi at man så tidlig som mulig under konferansen stemte positivt for at Pekingregjeringen skal ta Chinas plass i de Forente Nasjoner. Det vil utvilsomt hjelpe til å skape bedre forutsetninger på Nordhær-siden for et positivt resultat, men virkningene i amerikansk opinion og på forholdet mellom Amerikas Forente Stater og Sør-Korea, som er den annen hovedpart, kan tenkes å bli slik at man bør se tiden

noe an og arbeide for at saken ikke blir avgjort like i åpningen av generalforsamlingen, at man først får Koreakonferansen sammen før forsamlingen tar sitt endelige standpunkt.

Jeg synes det i dag er meget vanskelig å si noe helt bestemt om hvilke momenter som der må være utslagsgivende. Jeg hadde tenkt at vi i instruksen til vår delegasjon burde si at selvfølgelig fastholder vi det prinsipielle standpunkt, og si at de må holde seg i nøye kontakt med de andre nordiske land om denne sak og i nøye kontakt med den britiske delegasjon. Hvor det gjelder forholdet til Pekingregjeringen, er vi i nøyaktig samme situasjon som Storbritannia, forsåvidt som vi begge har anerkjent den, men at man fra kinesisk side ennå ikke har gått med på regulær diplomatisk forbindelse, mens Danmark og Sverige har regulær diplomatisk forbindelse med Peking-regjeringen. Så jeg vil tro at det vil være meget riktig her at vår delegasjon foruten med de andre nordiske land, holder nær kontakt med den britiske delegasjon. Men jeg gjentar at hovedhensynet, det som må være avgjørende for delegasjonens opptreden, må være vurderingen av hvordan vi best bidrar til å skape forutsetning for et positivt resultat av den politiske konferansen om Korea.

I forbindelse med situasjonen i Korea drøftet vi på det nordiske utenriksministermøte, som det forøvrig fremgår av kommunikeet, de fremtidige former for hjelpevirksomheten i Korea, for vår innsats for Koreas gjenreisning, og vi var der enige om å fastholde en tanke som alt lenge har vært oppe til drøftelser – at de skandinaviske land skulle gå sammen om å organisere og bemanne med lærerkrefter et treningssykehus, altså et utdannelsessykehus, i Korea, hvor hovedinnsatsen fra vår side skulle være opplæringen av koreanske leger. Der er en masse problemer i sammenheng med organiseringen av et slikt felles skandinavisk sykehus som det ikke er mulig å avklare her i Norden, og vi var derfor enige om at det nå, så snart det er praktisk mulig, skal sendes en felles skandinavisk delegasjon over for å forhandle dels med de Forente Nasjoners organ UNKRA og dels med de militære myndigheter, som ennå under våpenhvileperioden har en nøkkelposisjon, og endelig med de sørkoreanske myndigheter, for å prøve å finne frem til en løsning av dette prosjekt som kan være praktisk gjennomførlig og forsvarlig. Noe mer kan man ikke godt si før denne delegasjon kommer tilbake. For Norges vedkommende har vi alt oppnevnt som våre medlemmer av delegasjonen professor Carl Semb og direktør Caspersen ved Rikshospitalet, og det er tanken at denne delegasjon skal reise senest i slutten av september.

Vi var videre enig om at inntil denne planen er gjennomdrøftet der borte og vi har kunnet ta standpunkt til den i de respektive regjeringer, bør vi ikke gå med på ønskemål fra UNKRA's side om å få utbetalt de midler som er bevilget til gjenreisingsformål i alle våre land. UNKRA har en representant i Norden nå, Sir Arthur Rucker, som tigger og presser for å få utbetalt så meget som mulig av disse beløpene nå. Vi var enig om at det må vi si nei til, til vi ser hva vi kan få ut av denne sykehusplanen, så vi ikke risikerer at pengene i mellomtiden er disponert til andre formål.

Vi drøftet i Stockholm Tunis og Marokko som saker på dagsordenen for de Forente Nasjoner, og vi var enig om at vi ville stemme for at Tunisproblemet og Marokkoproblemet ble diskutert på generalforsamlingen, som det også ble gjort ifjor. Vi har hatt en meget energisk henvendelse fra britisk side om å forandre standpunkt i den sak. Den britiske regjering hevder at selve den ting at disse spørsmålene blir gjenstand for diskusjon i de Forente Nasjoner, vanskeliggjør det arbeid som nå pågår i alle britiske territorier på å bygge opp selvstyreorganer etter en bestemt plan. Jeg har svart på de henvendelsene at vår vurdering der er en annen, at vi i og for seg har full tillit til at dette gjøres i de britiske kolonier, men at det er visse andre kolonimakter hvor vi ikke har den samme tillit, og at det i hvert fall er viktig at de land som nylig er blitt selvstendige og som ennå føler seg helt solidariske med kolonifolkene, vet at de har et forum og vet at FN er det forum hvor de kan fremholde sine synspunkter. Vi var i Stockholm også enig om at vi måtte kunne stemme for uttalelser av alminnelig art om disse spørsmålene, men at slik som paktens bestemmelser i dag er, og også ut fra vurderingen av hva man praktisk kan oppnå, bør vi være meget varsomme med å stemme for at der nedsettes undersøkelses- eller meglingskommisjoner fra de Forente Nasjoners side. Man kan med temmelig stor sikkerhet si at slike kommisjoner ikke vil få anledning til å gjøre noe arbeid i marken, og da bidrar de bare til å svekke de Forente Nasjoners prestisje.

Et annet spørsmål som vi drøftet, var opptaking av nye medlemmer i de Forente Nasjoner. Der er situasjonen den at der er 21 stater som i dag står og banker på døren, og det har ikke vært mulig å oppnå enighet mellom stormaktene om å ta dem opp. Nå foreligger der en rådgivende uttalelse fra den internasjonale domstol, som sier at søknader om medlemskap må behandles individuelt, det er ikke tilstrekkelig å inngå kompromisser hvor man sier at jeg skal stemme på *den*, hvis du vil stemme på *den.* I realiteten er det vel allikevel på den måte det vil måtte gjøres, hvis vi skal oppnå å få hull på denne byllen. Vi har jo derfor ved de to siste generalforsamlinger stemt for forslag i den retning. Nå foreslo den svenske utenriksminister og vi sluttet oss til det, at de nordiske delegasjonene underhånden skulle sondere stormaktsdelegasjonene som her er de utslagsgivende på grunn av vetoretten, for å se om man ikke ihvert fall kunne finne noen av de 21 land som der kunne bli enighet om. Så måtte man selvfølgelig i formen behandle hver søknad for seg og stemme individuelt over dem – men slik at det på forhånd forelå ihvertfall en underhåndsenighet om å oppta noen av dem. – Jeg vet slett ikke om det vil føre frem, det avhenger av hvordan den alminnelige internasjonale atmosfære utvikler seg, men vi var enige om at det var et forsøk verdt å undersøke dette underhånden for å prøve å komme et skritt videre i retning av universalitet i medlemskapet i de Forente Nasjoner.

Ellers var et viktig punkt under våre drøftinger i Stockholm den tekniske og økonomiske hjelpen til de underutviklede områdene i verden. Der foreligger det fra det Økonomiske og Sosiale Råd nå innstillinger både om opprettelse av et internasjonalt utviklingsfond og et internasjonalt finansieringsinstitutt. Det er bare den hake ved det at de to land som kan tenkes å yte pengene til henholdsvis fondet og finansieringsinstituttet, begge har sagt fra at for øyeblikket og i den nærmeste

fremtid har de ingen muligheter for å yte slike bidrag. Det gjelder Amerikas Forente Stater, som henviser til president Eisenhowers erklæring om at når man er kommet så langt at man kan begynne å redusere rustningsutgiftene, vil de være villige til å satse ihvertfall en del av de midler som da blir frigitt på en storstilet hjelp til de underutviklede områder, og det gjelder Storbritannia, som har sagt at de på grunn av sine engasjementer i Commonwealth under Colombo-planen ikke har muligheter til å yte noe til et slikt fond. Derfor vil det, om dette blir vedtatt – og det blir det sannsynligvis – ikke ha stor praktisk betydning, fordi de som skulle komme med pengene, ikke har anledning til å komme med dem.

Vi drøftet så som en mer praktisk gjennomførlig ting, utvidelse av programmet for teknisk hjelp til de underutviklede land som jo alt er i gang og som er i sterkt behov av økte pengemidler. Der er situasjonen i dag den at både Sverige og Danmark har økt sine bevilgninger meget vesentlig i de senere år, slik at Sverige i dag yter 3 mill. svenske kroner pr. år til dette FN-program, og Danmark yter 2 mill. danske kroner. Danmark har dessuten under utvikling et eget treningsprogram for folk fra underutviklede områder, som kan komme til å bety en øket innsats fra Danmarks side, og Sverige arbeider også med et spesialprogram for Etiopia.

Vi i Norge har ikke bevilget mer enn 500 000 det siste år, og året før det var det 400 000, og situasjonen er nå for vårt vedkommende at der ikke er nok norske kroner i dette vårt bidrag på 500 000 til å finansiere de utgiftene som dette programmet har i norske kroner i form av utbetalinger til stipendiater som oppholder seg i Norge og i form av lønninger til norske eksperter som gjør tjeneste under dette program og som skal ha en del av sin lønn i norske kroner. Vi er derfor på norsk side kommet til at vi bør gå noe opp med vårt bidrag, men fordi vi har vår store Indiaplan, sa vi fra at vi ikke kunne gå så høyt opp at vi forholdsmessig kom på samme nivå som Sverige og Danmark. Men Utenriksdepartementet og Sosialdepartementet, som er de to ansvarlige departementer, kommer til å fremme forslag om en økning. Hvordan det så går med den under budsjettbehandlingen, er det vel ennå litt tidlig å si noe om, men jeg tror det er riktig av oss å gå opp en del, slik at det ihvertfall blir nok norske kroner til å dekke de utgiftene i norske kroner som vi har under dette program. Dette må vi da gi uttrykk for på en «Pledging Conference» - en konferanse som holdes hvert år i oktober måned og hvor statene gir beskjed om hva man kan regne med fra deres side. Vi må selvfølgelig gjøre det med alle nødvendige forbehold om Stortingets samtykke og bevilgning, men jeg tror det vil være riktig at vi der gir tilkjenne at vi er villige til å øke vårt bidrag noe.

Vi drøftet også, foruten en rekke mer tekniske ting, spørsmålet om endring av åpningsdatoen for generalforsamlingen. Der foreligger det nå et forslag fra Sekretariatet om at man skal ha samling om våren istedenfor om høsten. Etter de konferanser som har vært her med gruppeførerne, ga jeg beskjed om at vi fra norsk side holdt fast ved den åpningstid vi har i dag. Det samme var tilfelle for Sveriges og Islands vedkommende, mens man i Danmark – også etter konferanse med gruppeførerne – var kommet til det motsatte resultat, at det ville være bedre å ha forsamlingen på vårparten.

Ellers var vi enige om å støtte noen relativt beskjedne forslag som nå foreligger fra en spesialkomite om en del endringer i forretningsordenen, som, hvis de først blir vedtatt og deretter etterlevet, vil bidra til å forkorte samlingene noe. Men med det sterke innslag av latinamerikanere og araberstater som er der, og med den verdi som man fra østblokklandenes side legger på å holde lange propagandataler, har jeg liten tro på at vi oppnår noe særlig praktisk med det.

Det siste viktige spørsmål i forbindelse med FN's generalforsamling som vi drøftet i Stockholm, var spørsmålet om revisjon av de Forente Nasjoners charter. Etter art. 109 i charteret skal det etter 10 år – det vil altså si i 1955 – overveies om det er nødvendig å revidere charteret, og da kan det sammenkalles en spesiell revisjonskonferanse for det formål. Det foreligger til denne generalforsamling et forslag fra Nederland om at man allerede nå skal gå i gang med forberedende drøftinger med sikte på dette, og der var fra dansk side et visst ønske om at man allerede nå fra det nordiske utenriksministermøte skulle tilkjennegi at vi kom til å nedsette et felles nordisk utvalg for å se på det spørsmål. Der er vi i sak enige om at det vil være nyttig å ha et slikt felles nordisk utvalg. Det var da tanken på norsk side å oppnevne et litt større norsk utvalg og så plukke ut et par fra det til å representere Norge i et slikt felles nordisk utvalg. Men dels på bakgrunn av vedtakene på En Verden's konferanse i København, men enda mer på bakgrunn av utenriksminister Foster Dulles' tale et par dager før møtet i Stockholm, var vi enige om at det kunne bli tatt til inntekt for meget vidtgående revisjonsønsker om vi nå publiserte at vi hadde nedsatt et slikt felles nordisk utvalg. Derfor sa vi ingenting om det i kommunikeet, men vi var alle sammen i sak enige om at vi på den kommende generalforsamling i debatten om det hollandske forslag, måtte si klart fra at vi ikke var tilhengere av slike forandringer i pakten at det vil gjøre det umulig for endel av de nåværende medlemsland å fortsette å være med i de Forente Nasjoner. Det var det full enighet om blant alle som deltok i møtet i Stockholm.

Det var de ting som gjaldt FN's generalforsamling og som vi drøftet på møtet der borte, og vel også de viktigste punktene i den instruks som skal utarbeides for den norske delegasjon.

Formannen: Jeg skal takke utenriksministeren for redegjørelsen, og høre om noen har noen bemerkninger å gjøre eller spørsmål å stille.

Friis: Jeg er enig i det utenriksministeren sa, at et vesentlig moment ved bedømmelsen av vår holdning til Chinaspørsmålet må være hvilke virkninger det kan ha på Koreakonferansen. Men der vil jeg gjerne ha sagt at jeg tror ikke det vil være taktisk klokt å opptre for svakt i spørsmålet om hvordan virkningene kan komme til å bli på Sør-Korea og særlig på Syngman Rhee. Så meget som man leser nå i de forskjelligste aviser om at Foster Dulles ikke har så lenge igjen, er det jo også et hensyn å ta at vi da ikke bør gå for langt i solidarisering med ham i dette spørsmål. Overfor Syngman Rhee tror jeg nok at svakhet er den dårligste måte å øve noe innflytelse på.

Med hensyn til det økonomiske spørsmål og det som ble sagt om de store land, at de gjorde sin hjelp avhengig av mulighetene for reduksjon av rustningene, så skulle jeg gjerne ha spurt – og det burde jeg vel ha gjort før forsvarsministeren gikk – hvorvidt det foredrag som general Gruenther holdt i København og som var referert i Politiken i forgårs, også ble holdt i Norge, og om man kan gå ut fra at der er blitt stilt et lignende perspektiv for den militære utvikling for oss, som det som synes å fremgå av Politikens referat av hans foredrag i København.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil bare ha sagt at jeg er helt enig i den prinsipielle linje som ble trukket opp av utenriksministeren for vår opptreden på den 8. Generalforsamling, at vi må hevde vår mening – det er derfor vi er der – men at vi bør finne former for å hevde vår mening som ikke øker de motsetninger som er til stede, men bidrar til å utjevne dem. Det synes jeg må være en selvsagt innstilling fra vår side. Det kan ikke være avgjørende for våre meninger hva andre mener, men skal vi i det hele tatt få en løsning på den konflikt som er i verden i dag, kan ingen sitte bare og pukke på sin egen mening, man er nødt til å forsøke å finne utveier som kan løse motsetningene.

Med hensyn til tidspunktet for en avgjørelse av China-spørsmålet er jeg også enig med utenriksministeren. Det er uhyre vanskelig å gjøre seg opp en mening om hva det vil være klokest i helhetens interesse enten å starte med Chinaspørsmålet eller å vente med det. Når utenriksministeren sier at man om dette vil søke kontakt med de andre nordiske land, er det vel riktig at man også søker kontakt med Amerika, for de underhåndsdrøftinger som skal gå forut for en behandling i Den politiske komite eller i Forsamlingen, bør jo også legges sådan an at man vet hvordan amerikanerne ser på dette. Jeg vil derfor henstille at man underhånden også har kontakt med den amerikanske delegasjon.

Jeg vil også si at den situasjon som vi blir stilt overfor med hensyn til Tunis- og Marokkospørsmålet, jo likeledes er en veldig delikat situasjon, og man bør i den forbindelse overveie hvorledes det hele vil arte seg når man ser det i sammenheng. Skulle situasjonen bli den at vi i China-spørsmålet kommer i konflikt med Amerika og i Tunis- og Marokkospørsmålet i konflikt med Storbritannia, kan det jo etterhånden bli nokså broket. Jeg tror derfor det vil være nødvendig at det i den sak blir meget nøye overveiet hvor langt man skal gå. Jeg synes det er meget som taler for at man tillater en diskusjon om disse spørsmål i Forsamlingen, først og fremst fordi jeg tror at en sådan diskusjon kan utløse mange ting, og at en fra tunesisk og marokkansk side og fra araberstatenes side vil føle en viss tilfredsstillelse ved å få luftet sine synsmåter, for det er jo ikke bare Østblokken som har trang til å lufte seg og bruke denne forsamling til å propagandere for sine synsmåter.

Men jeg tror man skal være uhyre varsom med å innlate seg på å vedta noen slags resolusjoner i disse spørsmål. Selv om utenriksministeren antydet at det kunne jo, av hensyn til paktens bestemmelser, bare bli spørsmål om å stemme for rent generelle uttalelser, vet man at det vil vel nesten ikke være mulig å forme resolusjoner i disse spørsmål uten at man kommer paktens bestemmelser nokså nær

inn på livet, og uten at man kan komme opp i situasjoner som det ikke vil være ønskelig å komme opp i.

Jeg vil bare til slutt si at når det gjelder spørsmålet om å øke vårt bidrag til den tekniske hjelp til underutviklede land, kan det naturligvis være noe som taler for at vi gjør det, i betraktning av at Sverige og Danmark yter større bidrag enn vi. Men man kan jo ikke se det spørsmål for seg, man må i høy grad ta i betraktning den spesielle ordning som vi har truffet når det gjelder India. De ting må jo ganske naturlig ses i sammenheng. Jeg vil gjerne høre om ikke vi, i tilfelle man tar det med i betraktningen, yter mer enn det blir gjort fra svensk og dansk side.

Utenriksminister Lange: Hr. Friis har misforstått meg hvis han tror det er min tanke at vi skal solidarisere oss – det være seg med Mr. Dulles eller med Syngman Rhee. Men jeg tror på den annen side at vi ikke kan la vår delegasjons opptreden være bestemt av spekulasjoner om hvor lenge Mr. Dulles vil være amerikansk utenriksminister. Tross alt er jo Senatet en atskillig mer konstant faktor enn de skiftende utenriksministre, og når jeg sa at vi nøye må overveie virkningene, i Amerika først og fremst, av de skritt vi tar, er det virkningene i Senatet det først og fremst gjelder. For jeg tror ikke det vil tjene fredens sak hvis vi opptrer slik at vi gjør det umulig for en amerikansk forhandlingsdelegasjon på Koreakonferansen å innta rimelige standpunkter. Det er der vurderingen er vanskelig, og den kan være forskjellig hos de forskjellige, men jeg tror vi stadig skal ha den side av saken i tankene når vi opptrer i dette spørsmål.

Jeg er ikke helt klar over hvilke perspektiver hr. Friis siktet til når han snakket om Gruenthers tale i København. Gruenthers tale i København var et foredrag på et offentlig møte av de foreninger i de forskjellige medlemsland som arbeider for å gjøre Atlanterhavspakten og dens oppgaver kjent blant folk. Det var altså et foredrag av en helt annen art enn noe han sa her, for her har han – som han selvfølgelig også har i København – hatt interne drøftinger med medlemmer av Regjeringen om situasjonen. Det er jo overhodet ikke sammenlignbare ting. Det inntrykk vi fikk av våre drøftinger med ham, var at han så tillitsfullt på stillingen for vårt vedkommende på litt lengre sikt. Han ga uttrykk for at han var fornøyd med de fremskritt som var gjort for Norges vedkommende, selv om det var beklagelig med de forsinkelser som den korte byggesesong hadde ført til, og han var meget positivt opptatt av å hjelpe oss, så langt som det innenfor rammen av vår basepolitikk er mulig, med å sikre at den hjelp som alle er klar over trenges her, kan komme så raskt som det på noen måte lar seg gjøre å skaffe den til veie.

Til hr. Smitt Ingebretsen vil jeg bare si at selvfølgelig holder vi også alltid underhåndskontakt med den amerikanske delegasjon. Vi deltar, i den utstrekning det er adgang for oss til det, i de fellesdrøftinger som ofte holdes mellom de demokratiske landene. Vi har dessuten alltid underhåndskontakt direkte med amerikanerne, nettopp for å forsøke å utjevne motsetninger så langt det er mulig. Men når jeg sa at vi i dette spesielle spørsmål først og fremst må holde kontakt med de nordiske land og med Storbritannia, er det fordi disse landene og Storbritannia

har anerkjent Pekingregjeringen diplomatisk, mens Amerikas Forente Stater ikke har anerkjent Pekingregjeringen diplomatisk.

Ellers tror jeg, når det gjelder vår opptreden i kolonispørsmålene, at selv ikke den holdning som hr. Smitt Ingebretsen skisserte, og som for øvrig var den norske delegasjons holdning ifjor, unngår å bringe oss i et visst motsetningsforhold til britene, for britene er prinsipielt av den mening at pakten ikke gjør Forsamlingen kompetent til å drøfte disse spørsmål. De stiller seg altså på samme standpunkt som franskmennene, at forsamlingen ikke er kompetent. Der har vi vurdert det slik at selv om man ved en snever juridisk fortolkning nok kan komme til dette resultat, er det politisk uklokt å stenge adgangen til å bruke Forsamlingen som et forum, slik som hr. Smitt Ingebretsen sa. Men hele vår holdning i de problemer synes jeg ble ganske godt lagt til rette i et innlegg av utenrikskomiteens formann under den forrige generalforsamling. Det er trykt in extenso i meldingen til Stortinget om vår innsats på 1ste og 2nen del av 7. Generalforsamling, og jeg går ut fra at vår delegasjon får følge videre den samme linje som der ble lagt til rette etter meget inngående diskusjon i delegasjonen i fjor.

Moseid: Det som for mitt vedkommende er blitt klart av utenriksministerens redegjørelse og også av hr. Smitt Ingebretsens uttalelse, det er at denne situasjon *er* overmåte komplisert og vanskelig. *Den er det allerede*, og det er umulig for meg i løpet av dette møte å kunne gjøre meg opp noen sikker mening om hvor linjen fremover her ligger. I tilfelle jeg skulle kunne gi noen uttalelse her, måtte det jo være på grunnlag av ganske annerledes grundige overveielser enn de jeg kan gjøre i øyeblikket.

Det som jeg imidlertid rent prinsipielt gjerne vil fremholde, er den uhyre store fare som er forbundet med at det oppstår, og kanskje også forseres fram, motsetningsforhold mellom vestmaktene. Jeg mener det er av avgjørende betydning at vi her, som utenriksministeren sa, søker å nøytralisere de motsetninger som det er mulig å kunne nøytralisere. Det er etter min mening prinsipielt vår største oppgave her. Hvorvidt det vil lykkes, tør jeg ikke ha noen mening om. Jeg er naturligvis enig med utenriksministeren i at der hvor vi har et prinsipielt standpunkt som vi mener bør fremmes, der bør vi også holde fast ved det, men på en slik måte at vi ikke unødvendig fremkaller motsetninger og konfliktsituasjoner mellom FN's medlemmer her i vest.

Hvorvidt det vil lykkes å holde Syngman Rhee på matta, som utenriksministeren sa, er det vel vanskelig å uttale noe sikkert om, men så vidt jeg har forstått de forhandlinger som er ført fra amerikansk side, må det være en dyd av nødvendighet at de der har tøyd seg forholdsvis langt. Jeg mener at vi naturligvis også fra vårt synspunkt må gjøre oss det klart hvordan situasjonen vil bli for FN, hvis det skulle gå så galt at Syngman Rhee marsjerer mot nord, så jeg tror nok en må gjøre seg fortrolig med at det er også i høyeste grad i vår interesse og i FN's interesse å gjøre det som er mulig for å pasifisere den tydelige opphisselse som er i Sør-Korea.

Dette er bare rent prinsipielle betraktninger som jeg kan gjøre i farten, men virkelig å gi noe råd om hvorledes dette skal søkes tilrettelagt under det videre arbeid og de videre forhandlinger, tør jeg ikke innlate meg på. Jeg er nok allikevel av den mening at det, som utenriksministeren var inne på, er riktig her – ikke på forhånd å låse seg fast på noe punkt, men å se situasjonen an etter hvert som det blir nødvendig å ta avgjørelser eller delta i voteringer.

Ja, dette er innholdet av det jeg hadde lyst å si. Ellers er jeg i hovedtrekkene enig i det utenriksministeren har gitt uttrykk for.

Formannen: Jeg har tegnet meg selv, enda jeg ikke har noe nytt å bringe inn i debatten. Også jeg vil understreke det som er sagt, at situasjonen er komplisert. Dertil kommer at man også må ta i betraktning at på de Forente Nasjoners generalforsamling skifter jo situasjonen til stadighet. Det kommer nye forslag og nye standpunkter, om ikke i selve prinsippet så om hvordan man kan ordne en sak og hvordan man kan få den løst. Men det er jo ganske klart at når man skal følge den linje som utenriksministeren her nevnte, den linje som best kan gavne fredsforhandlingene om Korea, så gjelder jo det ikke bare til den ene side, det gjelder ikke bare Chinas representasjon, men det gjelder også Amerikas reaksjon på eventuelle vedtak. Og her er det nok dessverre ikke bare et spørsmål om Mr. Dulles, det er en ganske sterk amerikansk opinion som her gjør seg gjeldende. Man kan betrakte den som ufornuftig, og den er ganske sikkert i aller høyeste grad følelsesmessig bestemt, men den er nå en gang der, og det kan bli et ganske vesentlig hensyn å ta at man ikke må utfordre den slik at det kan føre til virkelige vanskeligheter i vestmaktsamarbeidet. Det må ikke føre til en slik reaksjon i Amerika.

Jeg mener man stadig må holde seg for øye at dette er jo et forum hvor man slåss for synspunkter under hensyntagen til dem man samarbeider med, det er et forsøk på å utjevne divergenser mellom folk som man har innledet et ganske intimt forsvarssamarbeid med. Det foregår ikke her en alminnelig politisk kamp, hvor man hevder sine synspunkter uavkortet, og jeg kan derfor godt tenke meg at man kan si at vi er prinsipielt tilhengere av at det nye regime i China skal representere China i de Forente Nasjoner, men under de foreliggende forhold vil vi ikke stemme for det, vi får vente på at tiden arbeider, hva den ganske sikkert vil gjøre. Jeg tror ikke at de standpunkter man kommer til å ta under denne sak, vil vekke noen ubetinget tilfredshet, men det er det like godt å være klar over på forhånd.

Når det gjelder Tunis og Marokko, mener jeg at vi ikke kan gå tilbake på det standpunkt vi tok sist, at saken må kunne diskuteres i de Forente Nasjoner. Jeg mener at både sett ut fra FN's synspunkt og ut fra hensynet til de nordiske land er det en absolutt nødvendighet. Hensynet til FN tilsier at man ikke til stadighet avviser slike saker, for da vil disse landene få det inntrykk at det nytter overhodet ikke, så de etter hånden taper interessen for de Forente Nasjoner. Men jeg er helt enig med utenriksministeren i – og det sa vi jo i fjor også – at det nytter ikke å vedta noe om noen meglingskommisjon eller undersøkelseskommisjon. All den stund Frankrike sier fra på forhånd at det vil ikke anerkjenne noen slik, har det ingen hensikt, men

det bør jo ikke forhindre at man, som i fjor, kan vedta en henstilling til partene om her å søke å finne fram til en løsning.

Når det gjelder spørsmålet om teknisk hjelp til de underutviklede land, tror jeg nok det er helt riktig, som hr. Smitt Ingebretsen antydet, at når vi tar i betraktning at vi bevilger 10 millioner til en særskilt støtte til India og det andre i tillegg, ligger vi høyere enn de andre nordiske land. Men på den annen side arbeider jo de nå med prosjekter som vil bringe dem høyere opp, Sverige i Etiopia og Danmark med et treningsprogram. Jeg synes da at det ikke skulle være noe i veien for at vi økte vår bevilgning noe for å vise vår gode vilje, så meget mindre som rent økonomisk og finansielt er jo dette penger som kommer tilbake til landet, fordi de brukes til å finansiere stipendiater fra de underutviklede land i Norge, og brukes, som også utenriksministeren nevnte, til å lønne folk, altså nordmenn, som sendes til underutviklede land eller andre land for å hjelpe til som tekniske eksperter. Derfor er dette rent nasjonaløkonomisk ikke noe tap, det er penger som til slutt kommer tilbake til oss selv i ganske stor utstrekning.

Jeg tror også det er politisk klokt å øke bevilgningen, for vi skal ikke se bort fra at i FN-kretser, og særlig hos dem som steller med den tekniske hjelp, har man, kan jeg vel godt si, ikke vært så udelt begeistret for at vi har konsentrert vår hjelpevirksomhet utelukkende om India. De resonnerer som så at hvis nå alle land fulgte dette eksempel, og konsentrerte seg om et enkelt land, er det andre land som da ville falle fullstendig utenfor, og da ville FN ikke lenger ha noe herredømme over fordelingen av disse midler, og derfor sier de at hvis vi øker vår bevilgning om bare med en del – men øker den – viser vi derved at vi fremdeles legger meget stor vekt på det tekniske hjelpearbeid som drives fra de Forente Nasjoners side. – Det er det som jeg har å si.

Lavik: Eg vil fyrst seia at det var ei interessant og nyttig utgreiing vi fekk frå utanriksministeren i dag.

Det er eit par ting som eg vil nemna med nokre ord. Det eine er representasjonen i dei Sameinte Nasjonane når det gjeld China. Til no er det nasjonalistregjeringi, d.v.s. Formosaregjeringi, som representerer China i dei Sameinte Nasjonane, og så vidt eg skjønar, går Amerika sterkt inn for at ein skal halda fram med den representasjonen, og det er nokså rimeleg at Sør-Korea er samd i det. Dei andre medlemsstatane er vel stort sett meir innstilte på å skifta representasjonen for China, slik at Pekingregjeringi får representasjonsretten. Eg hellar nærast til det amerikanske synet, og vedgår det, eg synest det er mest konsekvent. At Pekingregjeringi skal gå inn som representant etter alt det som har hendt i China, synest i all fall eg er noko ukonsekvent. Det er heilt sikkert at ho har vori med, har vori effektivt med, i krigen mot dei Sameinte Nasjonane i Korea. Då å gå inn for at ho skal representera China i dei Sameinte Nasjonane, fell litt vanskeleg for meg. I så måte deler eg det amerikanske synet. Kva som kan vera klokast når ein tenkjer på å koma til eit godt fredsresultat, det veit eg ikkje å seia noko om. Eg har vanskeleg for å tru at ein kjem lettare til eit godt fredsresultat om ein let Pekingregjeringi få representasjonsretten og støyter nasjonalistregjeringi ut. I alle

fall må vi stella oss slik at ikkje Amerika misser noko av interessa for ein god fred i Korea.

Derimot er eg heilt samd i at ein må kunna drøfta Tunis- og Marokkospørsmålet i dei Sameinte Nasjonane. Utanriksministeren nemnde at det er skilnad på den engelske måten å fremja sjølvstyre i kolonilandi på og den måten som visse andre land tek det på, og eg trur at det er heilt ut eit rett syn og ei rett vurdering, så Tunis- og Marokkospørsmålet ligg ikkje på same line som dei engelske kolonispørsmåli. Difor meiner eg når det gjeld spørsmålet om Tunis og Marokko, at det må kunna takast opp og drøftast.

Valen: Eg har svært lite å seia til det som utanriksministeren nemnde.

Når no hr. Lavik sa at han var i sterk tvil om ein skulle ha Pekingregjeringa som representant i «Sikkerhetsrådet», så har vi vel sjølvsagt visse kjensler når det gjeld Pekingregjeringa, som faktisk har stridd mot FN, men det kan ikkje hindra at vi må stå fast på det prinsipielle standpunktet at skal China vera representert, så kan det ikkje vera Formosaregjeringa som representerer det, det må vera Pekingregjeringa, men sjølvsagt ikkje når Pekingregjeringa er i krig med FN-troppane. Det må sjølvsagt vera på bakgrunn av den nye situasjon – ho har vel heller ikkje offisielt sagt seg å vera i krig – det må vera under den føresetnad at ein kan nå fram til ei fredsordning i Korea og ei fredsordning med Pekingregjeringa, og då må det vera klårt at det er Pekingregjeringa åleine som kan representera China.

Vi har sett nokre idear om India som representant, men det måtte då bli ein heilt ny situasjon. – På dette tidspunktet er det sjølvsagt over lag vanskeleg, og det er uråd å seia noko nærare om det på førehand.

Med omsyn til Marokko og Tunis er eg absolutt einig i at det spørsmålet må ein diskutera, og vi må der gje uttrykk for dei prinsipielle synsmåtar vi har. Kva ein så kan koma til av praktiske resultat, det blir ein annan ting, men vi må gje uttrykk for vårt syn, så det ikkje blir noko uklårt på det punkt.

Eg er også samd i at det ville vera uklokt av oss ikkje å auka løyvinga til FN's arbeid ved tekniske ekspertar. Det er eit mishøve der når vi samanliknar oss med andre statar. Vel, vår samla innsats er nok stor, men eg trur det er heilt rett at av den stønad vi gjev til desse føremål, bør ein rimeleg del gå til det tekniske arbeid som FN har sett i gang.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil bare si et par ord om det siste spørsmålet. Jeg hørte med interesse på formannens uttalelser, men også med noen forbauselse. Jeg forsto formannen slik at det i grunnen var en slags drawback den måte hvorpå vi stillet oss med hjelpen til India, og man spurte hvorledes det ville se ut hvis andre skulle gjøre som vi hadde gjort, og konsentrere seg om et enkelt land og la det øvrige falle bort. Men det var ikke på *den* måte det ble argumentert da vi ga India-hjelpen, og jeg tror at det iallfall for India-hjelpen vil være en ytterst ubehagelig måte å diskutere tingene på hvis vi skal ta opp den argumentasjon når det gjelder spørsmålet om å forhøye den alminnelige bevilgning til teknisk hjelp fra FN for underutviklede land. Vel, vel. Det er nok så, at når vi ser disse ting i sammenheng,

så yter vi i dag atskillig mer til underutviklede land enn både Sverige og Danmark. Men det arbeides med planer i Sverige og i Danmark, som gjør at det forhold kanskje kan komme til å forandre seg, og det burde være et argument for at også vi forhøyet hjelpen. Jeg ber om at man tenker over om det ikke faktisk er riktig at vi da går til den forhøyelse mens vi ennå står i den situasjon at vi ligger i teten. I all fall vil jeg be om at man overveier den sak nøye, og jeg vil advare mot den argumentasjon formannen kom med med hensyn til India-hjelpen.

Får jeg lov med det samme å spørre utenriksministeren om han vet hvorfor China opptrer annerledes overfor oss enn overfor Sverige og Danmark når det gjelder den diplomatiske forbindelse. Vi har jo på et meget tidlig tidspunkt godkjent Pekingregjeringen, og det er jo nokså eiendommelig at det ikke har lykkes å skape normal diplomatisk forbindelse med China under de forhold. Og særlig er det nokså forbløffende når det for andre har lykkes å få i stand en slik forbindelse.

Selvik: Om India-hjelpen vil jeg bare si at det kan nok være riktig at vi ligger i teten og har tatt sterkt i. Men vi gjorde det med vitende og vilje og med fullt forsett den gang. Vi tok i fordi vi ville ta i, og jeg for min del ville sterkt beklage om dette krafttaket skulle føre til at vi ikke skulle kunne følge med så noenlunde i FN's alminnelige arbeid for dette tekniske hjelpeprogrammet. Det ville være ganske beklagelig. Situasjonen er vel noenlunde slik som hr. Finn Moe fremstilte den, at andre sier til oss: Hvis *vi* skulle gjøre på samme måte og engasjere oss på et bestemt punkt, hvorledes ville det da gå når det er så mange, mange andre som er interessert og trenger hjelp kanskje i likeså høy grad som de områder dere har tatt dere av.

Jeg mener vi er nødt til å gå videre og øke vårt bidrag slik som utenriksministeren var inne på. En annen side av saken er at vel Danmark og Sverige også arbeider med lignende planer som vi, det er kanskje ikke kommet så meget ut av det ennå, men jeg tror vi burde ta sikte på å kunne arbeide mer sammen i de skandinaviske land, når vi har ført India-hjelpen vår kanskje noe lenger frem. Men i alle fall mener jeg det absolutt er påkrevet at vi øker bevilgningen til teknisk hjelp.

Så vil jeg gjerne si et par ord om det som utenriksministeren nevnte sist, revisjonen av FN-charteret. Jeg er svært glad for det han meddelte at saken er opptatt på det nordiske utenriksministermøte, og at man der var inne på tanken om å sette ned et felles skandinavisk utvalg, og da med noe større utvalg i de enkelte land. Jeg tror det er nødvendig og riktig at man gjør det, og at man begynner først og fremst med å sette seg inn i dette spørsmålet, orientere seg om det og studere hvorledes det ligger an.

Jeg kan godt forstå at utenriksministeren etter En Verden-konferansen i København og etter Foster Dulles' uttalelse ikke ønsker å uttale noe offentlig om den sak. Jeg har i og for seg ikke noe å bemerke til det heller. Og når det er spørsmål om hvilken holdning man skal gi uttrykk for nå hvis saken kommer opp på FN's generalforsamling, vil jeg også kunne være noenlunde enig i det som utenriksministeren sa, at man skal være litt forsiktig og ikke gå så langt at en – jeg hadde nær sagt – kaster barnet ut med vaskevannet.

Jeg har deltatt i tre En Verden-konferanser, de to i London var interparlamentarikerkonferanser, og den siste nå i København var en blandet kongress. I London for 2 år siden var jeg sammen med Friis, i fjor var likeså Breie med. I år var jeg alene, i København, og jeg hadde ikke tid til å være på konferansen hele tiden. På London-konferansen for 2 år siden bidro Friis til å bringe debatten ned på et realistisk politisk nivå. I fjor fant det sted en ganske betydelig politisk avklaring mellom maksimalister og minimalister, og den alt overveiende oppfatning blant parlamentarikerne var at man må konsentrere seg om det praktisk mulige: å gjøre FN mer effektiv og arbeidsdyktig, og at man måtte akkviescere ved at organisasjonen stort sett bibeholder den karakter som den har nå, og at den foreløpig ikke blir noen slags overnasjonal myndighet som griper inn i de enkelte lands suverenitet. Man vedtok at det skulle arbeides videre med et prinsipp-program og et arbeidsprogram. Det forhindret ikke at det i den fellesforsamlingen som møtte i København i år, med folk fra alle verdens kanter, oppsto en svær debatt på et rent prinsipielt grunnlag. Skandinavene – i all fall parlamentarikerne fra de skandinaviske land – har sagt at det er den praktiske revisjon av FN-charteret som vi anser som det eneste realistiske. Det er greit nok at man henger opp et rent prinsipp-program for FN, men det er den praktiske revisjon som vi anser som det realistiske arbeidsgrunnlag. Det ble satt ned to kommisjoner, en til å studere og legge til rette det rent prinsipielle program, og den andre med et mer rent praktisk arbeidsprogram, der var Arthur Henderson formann.

Det pussige er at når man diskuterer det rent prinsipielle plan, så tørner amerikanere og skandinaver sammen, men når man diskuterer en praktisk revisjonsplan, er det amerikanerne som er forsiktige og det resultat som man kommer frem til, blir sterkt preget av britenes evne til å kompromissere. Og det gjaldt ikke minst København-konferansen. Det var likevel nokså meget skandinaviske synspunkter som kom inn i det praktiske arbeidsprogrammet. Men så skjedde det til slutt – og det endret i noen grad karakteren av det hele – at det ble reist krav om at prinsipperklæringen og arbeidsprogrammet skulle sammenarbeides i et felles dokument. Det ble gjort, og der ble det etter min oppfatning ikke riktig balanse i tingene. Den praktiske arbeidslinje kom ikke frem så sterkt som vi skandinaver hadde ment. – Nå, dette er referert i grove trekk. Jeg hadde ikke høve til å være der til det var slutt, så jeg kjenner ikke den absolutte ordlyd – ikke mer enn det jeg har sett av danske aviser. Men slik var stort sett situasjonen.

Det er vel i dag umulig å si hva som er praktisk gjennomførbart med hensyn til en revisjon av FN-charteret. Å lansere nå fra Norge et krav som går så vidt at man risikerer en sprengning eller noe sådant, kan det ikke være noen hensikt i. Men det er nødvendig å nærme seg problemet og studere det og orientere seg om hvorledes mulighetene kan være og hvorledes oppfatningene er i de forskjellige land, så jeg er som sagt meget tilfreds med det som utenriksministeren kunne meddele om at tanken er å sette ned studieutvalg for dette spørsmålet.

Moseid: Det var et par ord om India-hjelpen og forholdet til de fellesutgifter som administreres under FN. Sådan som jeg har sett på det – og jeg har også forstått

det så at man fra alle hold har sett det slik – er denne oppgave så veldig at det er vanskelig å få gjort det som man burde gjøre i øyeblikket, gjennom de tiltak som FN har satt i gang. Det var derfor, i hvert fall fra mitt synspunkt, riktig at Norge her tok et initiativ som viste at vi så oppgaven meget stor og ville at den skulle føres videre frem. Derfor mener jeg det ville være rent galt om vi skulle benytte det tiltak som en bremse på vår deltakelse i FN's hjelpeaksjon her. Tvertimot – etter mitt skjønn skal vi støtte, i den utstrekning vi er i stand til det, alle tiltak som tar sikte på å utvide virksomheten på det område. Jeg tror det er en så avgjørende oppgave nå og i fremtiden at vi må ikke vike tilbake der selv om ofrene kan bli noe store. Der er jeg enig i – og har uttalt det før også – at vi må ikke bare se økonomisk på dette spørsmålet, det har langt videre rekkevidde. Jeg mener at selv om vi er et lite land med små resurser, plikter vi her ut fra etiske og kulturelle synspunkter å gå ganske sterkt på.

Utenriksminister Lange: Jeg oppfattet det også slik, den gang da Stortinget ga sin tilslutning til planen om en spesiell norsk India-aksjon, at det ikke skulle gå ut over vår deltagelse i FN's felles prosjekter, men at det skulle komme i tillegg til at vi tok vår rimelige andel der. Når det fra visse hold innenfor de Forente Nasjoner har vært gitt uttrykk for litt uro, så er det nettopp fordi man har erfaring for at enkelte land begrenser sin innsats i FN's fellestiltak under henvisning til lignende spesialaksjoner. Jeg tror at det man først og fremst har i tanke, er De Forente Staters meget store virksomhet i India under punkt 4-programmet.

Man skal være klar over at den virksomhet som går som teknisk hjelp under de Forente Nasjoner, er av en annen karakter enn den virksomhet som drives under det norske India-program. Det norske India-program antesiperer for så vidt det neste stadium i FN's fellesaksjon for de underutviklede land. Men FN har hittil vurdert det slik at man måtte bygge videre ut den tekniske hjelpen og gjennom den skape bedre forutsetninger for den kapitalinnsats som må komme senere, mens vi gjennom vår innsats i India på et riktig nok meget begrenset område allerede så å si gjør et eksperiment ut i fremtiden med en direkte økonomisk innsats også.

Hvor det gjelder situasjonen i Danmark og Sverige er forholdet det at Sverige arbeider med tiltak i Etiopia, som er noenlunde av lignende karakter som det vi holder på med i India – hensyn tatt til de helt forskjellige problemer man står overfor på de to steder. Danmark har tatt det prinsipielle standpunkt ikke å ville ta dette skritt ut i fremtiden, de vil holde seg innenfor rammen av FN's generelle aksjon, men vil øke sin innsats der ut over den forholdsmessige andel de hittil har gitt. Derfor er det for så vidt ikke noe grunnlag i dag for felles innsats fra de tre nordiske lands side.

Til hr. Smitt Ingebretsens spørsmål om hvorfor China opptrer annerledes overfor Norge enn overfor Danmark, og Sverige, vil jeg bare si at forklaringen ganske enkelt er den at da spørsmålet ble tatt opp – altså på våren 1950 – satt Norge i Sikkerhetsrådet, og mens de tok imot representasjon fra Danmark, fra Sverige og Holland, så tok de ikke imot representasjonen fra Storbritannia og fra Norge under henvisning til visse voteringer vi hadde vært med på i Sikkerhetsrådet. Og det at vi

siden har gått ut av Sikkerhetsrådet, har ikke ført til noen endring i forholdet, sannsynligvis fordi vi jo siden har vært med på de resolusjoner i Generalforsamlingen som stempler Peking-regjeringen som angriper i relasjon til hele Korea-situasjonen. Vi er derfor på dette spesielle punkt enda mer i samme situasjon som England enn vi er i samme situasjon som Danmark og Sverige og Nederland.

Formannen: Hvis ingen andre forlanger ordet, kan vi kanskje anse denne debatt for avsluttet. Den veiledning som Regjeringen eventuelt søker, ligger jo i debatten selv gjennom de uttalelser som her er falt. Det er i det hele tatt – som vi har vært enig om – en så pass vanskelig situasjon som det er uhyre vanskelig på forhånd å ha noen bestemt mening om, og derfor kan man jo vanskelig trekke noe helt konkret resultat ut av denne debatt. – Hermed anses da debatten for avsluttet.

Er det noen andre som har noe å anføre?

Utenriksminister Lange: I «Dagbladet» for 3. august står det et referat fra et møte i Bø i Telemark hvor komiteens medlem hr. Neri Valen etter avisen skal ha uttalt at en mer selvstendig norsk utenrikspolitikk måtte føres, og det var all grunn til nå å slutte sterkere opp om Churchills forhandlingsvilje.

Det har siden med utgangspunkt i dette referat vært vedtatt visse resolusjoner i visse organisasjoner. Det har vært skrevet lederartikler, ikke bare i «Dagbladet», men såvidt meg bekjent også i enkelte andre aviser, og i russisk presse og kringkasting er det tillagt denne uttalelsen av hr. Neri Valen meget stor vekt.

Jeg vil gjerne – i all vennskabelighet – spørre hr. Neri Valen hvori «en mer selvstendig norsk utenrikspolitikk» skulle bestå. Jeg spør fordi det var jo anledning da Stortinget hadde sin siste regulære utenriksdebatt på grunnlag av en redegjørelse fra min side den 25. juni til å si fra. Jeg hadde direkte invitert til det i avslutningen på min redegjørelse, som sluttet med disse ordene:

> «Det er en glede på grunnlag av de foreliggende innstillinger på nytt å kunne konstatere at alle demokratiske partier fortsatt slutter opp om vår utenrikspolitiske linje. Det foreligger derfor ingen grunn til at den valgkamp vi står overfor … behøver å bety noe brudd på enigheten.»

Det ville da vært nokså naturlig, hvis man mente at vår utenrikspolitikk fulgte en uselvstendig linje – for å si det på den måten – at man da hadde sagt fra om det ved en slik anledning på en så direkte provokasjon, om en så skal si, fra min side.

Jeg reiser saken fordi det nå etter hvert, spesielt i «Dagbladet» begynner med utgangspunkt i denne uttalelsen og i de senere vedtak fra venstre-organisasjoner å trekke opp en utenrikspolitisk linje som fjerner seg temmelig sterkt fra den som Stortinget hittil har stått enstemmig om. Det antydes at grunnlaget for vårt medlemskap i Atlanterhavspakten og for hele den forsvarspolitikk vi fører, er i ferd med å smuldre opp, og det sies: «Når de små statene er med i Folkeforbundet» - står det for sikkerhets skyld - «er det for å agitere uten bihensyn for sine synsmåter.» Hittil har det vært forbeholdt de kommunistiske land og en del av de arabiske land å

betrakte FN som et forum hvor man kommer for å agitere. Vi har ment at vår oppgave der var av en litt annen art.

Jeg vil bare gjerne høre om hr. Neri Valen har punkter hvor man mener at vi burde ta en annen holdning, om det er det som ligger til grunn for uttalelsen på møtet i Telemark.

Valen: Til det siste vil eg no seia at vi som regel ikkje er så serleg vel nøgde med det som pressa gjev att av det vi seier, og det gjeld også i dette tilfelle. Ein kan kanskje seia at eg burde straks ha presisert nærare kva eg hadde sagt og kva eg hadde meint, men eg tenkte ikkje det skulle vekkja slik oppsikt at det til og ved vart gjevi att i russisk presse.

Det var på eit møte for å førebu det nye valet, og det var i samband med valet at mine ord fall. Og dei kom ikkje nett i den forma som det der er gjevi att, men på bakgrunn av det programmet som Arbeidarpartiet har gjort vedtak om når det gjeld utanrikspolitiske spørsmål. Eg har tilfelleleg programmet med meg her, og der heiter det:

> «De tiltak som Europa nå gjør for å organisere et samarbeid i nye former på det økonomiske, politiske og militære området – tiltak som favner ut over landegrensene og gir bindende makt til nye mellomfolkelige organer – representerer skritt mot internasjonal planøkonomi og sann internasjonalisme. Et slikt samarbeid må til for at Europa og det europeiske demokratiet skal få en sterk og uavhengig stilling i verden. Norge bør søke nærmere tilknytning til de europeiske samarbeidsorganene.»

Og så står det vidare:

> «Heller ikke Europa kan stå alene i verden. Et særlig fellesskap i Europa skal være en naturlig del av et større Atlanterhavssamfunn, der Europa utgjør en sterk enhet.»

Det var desse synsmåtane som eg ikkje er samd i. Eg har protestert mot dei i Stortinget. Utanrikskomiteens formann var inne på nokre beslekta synsmåtar i utanriksdebatten i Stortinget – det var vel i februar – og eg tok straks avstand frå det.

Eg har oppfatta det slik at vi overfor desse overnasjonale organisasjonar i Europa har det standpunktet at vel, dersom dei statar det gjeld og som vil vera med på dette, meiner at det er rett å gå saman på den måten, vel så er det all right for oss for så vidt, men å fortelja at det er noko som må til for demokratisk politikk i Europa, det er eg djupt usamd i, og at vår deltaking i det atlanterhavske samarbeidet skal vera ein naudsynleg føresetnad for at Europa opptrer der som ei sterk einheit, med andre ord at vår interesse i samarbeidet, som vi håper også skal verta eit økonomisk samarbeid, med Amerika og England skal formidlast gjennom ei felleseuropeisk einheit, der vi naturlegvis inga innflytelse vil få – det er eg djupt usamd i. Og det var på grunn av desse betraktningane at eg kom med uttalelsen, at vi har hittil slutta oss til dei prinsipp som rår i FN og i Atlanterhavspakten, at det er eit samarbeid mellom suverene statar, og dei prinsipp meiner eg vi må halda oppe, og at vi må gjeva uttrykk for våre synsmåtar. Så mine uttalelser der hadde altså sin

bakgrunn i det valprogrammet som her er sett opp, og dei tendensar som det gjev uttrykk for, og naturlegvis har det, som utanriksministeren sjølv har beklaga, i nokre tilfelle i NATO-rådets arbeid komi inn ting som vi ikkje ynskjer, f.eks. denne uttalelsen i Paris før jul som utanriksministeren sjølv har beklaga og som vi alle saman var einige om var uheldig. Men eg har alltid sagt at kven er det som ikkje kan gjera feil, og tilhøva kan liggja til rette slik at det er vanskeleg å alltid koma ned på den rette sida, men den bevisste tendensen vekk frå dei prinsipp som eg har forstått at vi har vori einige om i Europarådet og vekk frå dei prinsipp som er gjeldande i FN og i Atlanterhavspakten, protesterte eg mot. Det er innhaldet av mine synsmåtar. Eg beklagar at eg då i pressen er kopla saman med synsmåtar som eg ikkje deler.

Dette som sto i Dagbladet igår, at det var ein føresetnad med Atlanterhavspakten at dei andre statar beskyttar oss med ein gong, det var oppriktig talt noko tull, for det var ikkje føresetnaden til å byrja med at det skulle vera eit koordinert forsvar. Så det har ingenting med min uttalelse å gjera.

Eg går ut ifrå at det eg her har sagt vil klarleggja det eg meiner. Det kan kanskje vera riktig at eg burde ha gjevi klårt uttrykk for det, men eg tenkte at det blei rikeleg høve til det i løpet av valkampen, så eg har latt det vera.

Utenriksminister Lange: Jeg er meget takknemlig for den presisering av hr. Valens synsmåter som vi nå har fått. Jeg tror det ville være en vinning – og her tenker jeg ikke på forholdet innad, men på forholdet utad overfor utenverdenen – om hr. Valen fant en anledning senere under valgkampen til å presisere at det var det som forelå, for slik som uttalelsen er blitt gjengitt i pressen og slik som den er blitt opptatt av pressen utenfor landets grenser, er den av alle blitt forstått som om den gikk på den utenrikspolitikk som til denne dag er ført, og har vært oppfattet som en kritikk av den.

Friis: Jeg må tilstå at jeg så med noe blidere øyne på denne uttalelsen av hr. Valen. Jeg ville ikke ha uttrykt meg slik som hr. Valen gjorde det, men jeg tror vi kan være enige i at Arbeiderpartiets program på dette punkt ikke ville bli formet akkurat slik i dag som det ble formet ut fra den situasjon som da forelå. Det lar seg jo ikke nekte at det er foregått en viss kursendring. Det motsetningsforhold mellom England og Amerika som utenriksministeren selv talte om, synes jeg blir mer og mer aksentuert for hver dag, og forsåvidt det i hr. Valens uttalelse klå et ønske om at Regjeringen og pressen ville følge den kursendring med klarere kommentarer og ikke prøve å holde fast ved standpunkter som delvis er forlatt av den virkelige utvikling – forsåvidt var det at jeg hilste hr. Valens uttalelse med noen glede.

Formannen: Vi kan vel anse oss ferdige med dette punkt.

Er det noen som har andre spørsmål å reise som gjelder utenriks- og konstitusjonskomiteen? – Møtet er hevet – jeg takker for fremmøtet.

Møtet hevet kl. 13.40.